

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Rahel Maloverjan

HONGKONGI RAHVUSTUNNE VIHMAVARJULIIKUMISE KONTEKSTIS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Urmas Hõbepappel, MA

Tartu 2019

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

/Rahel Maloverjan/

Kaitsmine toimub/kuupäev/
kell/kellaaeg//aadress/ auditooriumis/number/.

Retsensent: /nimi/
(...../teaduskraad/), /amet/

Lühikokkuvõte

Antud töö eesmärgiks on uurida, kuidas käsitlevad Hongkongi rahva mõistet Hongkongis 2014. aastal puhkenud vihmavarjuliikumist juhtivad organisatsioonid. Liikumise näol oli tegemist kogu linna vallanud protestiaktsiooniga, mis sai alguse Hiina keskvalitsuse otsusest lubada kohaliku tegevjuhi valimistele vaid nende poolt heaks kiidetud kandidaadid.

Analüüsi osas vaadeldakse kahteteist sõnavõttu, mis on avaldatud kolme organisatsiooni – Occupy Central with Love and Peace (OCLP)¹, Hong Kong Federation of Students (HKFS)² ja Scholarism – või nende esindaja poolt. Seejärel analüüsitakse neid läbi Rogers Brubakeri 1996. aastal avaldatud rahvusluse teooria, kus Brubaker eristab ühe rahvusluse liigina ka vähemusrahvuste rahvuslust. Vähemusrahvuste rahvusluse kolmeks põhielemendiks on (a) enese avalik defineerimine rahvana, (b) nõudmine, et riik teadvustaks nende rahvusvähemust ning (c) oma rahvuse kultuuriliste ja poliitiliste õiguste kaitsmine.

Uurimistöös leitakse, et sõnavõttudes defineeritakse Hongkongi rahvast põhiliselt läbi nende poliitiliste õiguste. Hongkongi rahvale viitamine esines kõikides sõnavõttudes, mis tähendab, et tegemist oli üsna läbiva teemaga. Analüüsides sõnavõttudest leitud Brubakeri teooria abil ilmneb, et vähemal või suuremal määral on tekstides esindatud kõik Brubakeri mainitud vähemusrahvuse rahvusluse põhimõtted. Niisiis võib järeldada, et tema teooria raames oli Hongkongi vihmavarjuliikumise ajal tegemist vähemuste rahvusluse ilminguga.

¹ Tõlkes: Okupeerida keskus armastuse ja rahuga

² Tõlkes: Hongkongi õpilaste föderatsioon

Sisukord

Lühikokkuvõte	3
Sisukord	4
Sissejuhatus.....	5
1. Brubakeri käsitus rahvusest ja rahvustundest	7
2. Hongkongi poliitiline ja rahvuslik taust.....	10
2.1. Poliitiline süsteem.....	10
2.2. Rahvastik.....	11
2.3. Rahvustunne.....	12
2.4. Vihmavarjurevolutsioon	13
3. Meetodika	16
4. Hongkongi identiteedi esinemine tekstides	17
4.1. HKFS	17
4.2. Scholarism (Joshua Wong)	19
4.3. Occupy Central with Love and Peace.....	21
4.4. Järeldused.....	23
Kokkuvõte.....	26
Kasutatud kirjandus	28
Summary	31
Lisa 1.....	33

Sissejuhatus

Hiina Rahvavabariigi erihalduspiirkond Hongkong on üsna väike piirkond Kagu-Hiinas. Hoolimata väiksest maa-alast on Hongkong oma 7,4 miljoni elanikuga (Hong Kong Yearbook 2018: 1) üks Aasia majanduse keskpunktidest. Kuid 2014. aastal äratas Hongkong maailmas tähelepanu mitte oma majandusliku eduga, vaid üle linna toimuvate protestidega, mida tuntakse vihmavarjuliikumise (*The Umbrella Movement* või *Umbrella Revolution*) nime all.

Hongkong on alates 1997. aastast Hiina erihalduspiirkond, mis tähendab, et Hongkongil on enamikes riiklikes küsimustes kokku lepitud autonoomsus. 2014. aastal andis Peking aga teada, et Hongkongi tegevjuhi valimistel saavad osaleda ainult Hiina keskvalitsuse poolt esitatud kandidaadid. See otsus ning eelnevad mõjutusvõtted Hiina poolt vallandasidki Hongkongis 2014. aastal protestilaine, mis hiljem sai tuntuks vihmavarjuliikumise nime all (Chang 2015: 11).

Hongkongi ühiskonda on ajalooliselt mõjutanud nii etniline päritolu, mis on seotud põhiliselt Mandri-Hiinaga, kui ka Suurbritannia impeeriumisse kuulumine perioodil 1842–1997. Selle tagajärjel on kohalikel tekkinud omamoodi enesemääratlus, mistõttu nad ei pruugi samastuda enam teiste mandrihiinlastega. Pigem moodustavad nad omaette rahvusrühma, mitte ei defineeri end hiinlaste või brittidena (HKU POP kodulehekülg 2018).

Töö kandvaks uurimusküsimus on see, kuidas käsitletakse vihmavarjuliikumise algatajate ja peamiste osalejate sõnavõttudes Hongkongi rahva mõistet. Uurimisküsimusele vastamiseks analüüsitakse meedias ilmunud sõnavõtte kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil. Uurimuse teoreetiliseks raamistamiseks kasutatakse Rogers Brubakeri raamatus „Reframing Nationhood“ (1996), kirjeldatud rahvustunde mõistet. Oma raamatus kirjeldab Brubaker rahvustunde tekkimist ning rahvusluse kolme põhivormi.

Hongkongis toimunud vihmavarjuliikumise ning seal väljendunud vähemusrahvuste rahvusluse tunnuste uurimine on asjakohane mitmel põhjusel. Nimelt on vähemusrahvuste probleemid aktuaalsed kogu maailmas. Kuigi Hongkong on erihalduspiirkonna staatuses ning omab seetõttu teatavat autonoomsust, on see siiski osa suuremast Hiinast. Niisiis ilmestab Hongkongi rahva võitlus oma elanike õiguste eest vähemusrahvuste rahvusluse väljendumist pingelises poliitilises olukorras. Töö tähtsus seisneb ka Hiina sisepoliitika uurimises, kuna Hongkongi olukord ning kohalike meelestatus on tihedalt seotud ka ülejäänud Hiina poliitilise

stabiilsusega. Nimelt on oodata, et keskvalitsus jätkab Hongkongi survestamist, ning pikas perspektiivis kaotab ka plaanipäraselt 50 aastat kestva „üks riik, kaks süsteemi“ põhimõtte.

Käesolev töö jaguneb laias laastus neljaks osaks. Esimene neist on töö teoreetiline taust, kus kirjeldatakse täpsemalt Rogers Brubakeri (1996) teooriat rahvustunde tekkimisest ning tema kirjeldatud rahvusluse kolme haru, millest üks on töös käsitletav vähemuste rahvuslus. Teises peatükis käsitletakse töö jaoks relevantset tausta ehk kirjeldatakse Hongkongi poliitilist ja demograafilist olukorda ning selgitatakse ka vihmavarjuliikumise tagamaid. Kolmandas osas kirjeldatakse töös kasutatavat metoodikat ning neljas, ehk viimane osa on analüüs, kus alustuseks kasutatakse kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit ning uuritakse kahteteist vihmavarjuliikumisega seotud sõnavõttu. Seejärel vaadeldakse saadud tulemusi läbi Brubakeri (1996) vähemusrahvuste rahvuslusele keskenduva teoreetilise raamistiku.

1. Brubakeri käsitus rahvusest ja rahvustundest

Käesoleva töö teoreetiline raamistik toetub rahvuslust käsitlevale kirjandusele. Täpsemalt toetub töö Rogers Brubakeri 1996. aasta raamatule „Nationalism reframed“, kus ta käsitleb rahvustunde (*nationness*) tekkimist ning rahvusluse kolme põhivormi. Kuigi tema keskendub oma esseedest koosnevas raamatus Ida-Euroopale ning Nõukogude Liidu lagunemise tagajärgedele, kasutatakse selles töös tema käsitlust üldisema raamistikuna, mis aitab mõista ka Hongkongiga seotud rahvustunnet ning rahvuse narratiivi. Käesolevas töös saab Brubakeri teooria abil uurida Hongkongi rahva rahvustunnet kui vähemuste rahvustunnet.

Brubaker (1996: 15-16) väidab, et tänapäeva poliitikateoorias kiputakse rahvust (*nation*) pidama liiga reaalseks üksuseks. Nimelt peaks tema arvates rahvuse kui sellise defineerimise ning leidmise asemel keskenduma pigem omariiklusele. Täpsemalt tasub uurida, kuidas väljendub omariiklus riigis poliitilises ja kultuurilises vormis. Brubaker (*ibid*: 21) eraldab oma töös mõisteid riik (*nation*), omariiklus (*nationhood*) ja rahvustunne (*nationness*). Omariiklust defineerib ta kui institutsionaliseeritud kultuurilist ja poliitilist vormi, mis tähendab, et see väljendub poliitilises süsteemis, näiteks keelepoliitika näol. Rahvustunne on aga keskkonnast sõltuv muutuv tegur, mis tähendab, et ta ei pea seda alaliselt kohal olevaks sotsiaalseks faktiks, vaid mõjutatud sündmuseks (*contingent event*).

Käesoleva töö kontekstis on võtmesõnaks just rahvustunne ning Brubakeri käsitus sellest. Üldiselt mõistab Brubaker (1996: 20) (rahvuslikku) identiteeti kui kollektiivse tegevuse tulemust, mitte selle põhjustajat. Niisiis ei ole rahvuslus tema arvates kivisse raiutud kaasasündinud sotsiaalne fakt, vaid pigem on see mõjutatav või ka loodav erinevate poliitiliste faktorite poolt. Oma raamatus toob Brubaker rahvustunde tekitamise näiteks endiste Nõukogude Liidu elanike rahvustunnet, mida selle riigi poliitika pigem toetas, mitte ei surunud alla. Nimelt väidab autor, et kuigi Nõukogude režiim surus rahvustunnet pidevalt alla, siis samal ajal ta institutsionaliseeris seda, muutes territoriaalse rahvusluse ning etnilise rahvuse sotsiaalseteks kategooriateks (*ibid*: 17). Ka selles uurimistöös vaatluse all olev Hongkongi juhtum on eriline selle poolest, et autonoomse erihalduspiirkonnana on Hongkong osaliselt Hiinast eraldiseisev ning ka kohalikku rahvast tunnetatakse mandrihiinlastest erinevatena. Töö analüüsi osas uuritaksegi, kas ja kuidas väljendub rahvustunne Hongkongi protestimeelsete kodanike sõnavõttudes.

Brubaker (Brubaker 1996: 4-5) jaotab rahvusluse kolmeks liigiks, mis lähtuvad sellest, kas rahvusluse kandja on kohalik rahvus, vähemused või vähemuste etniline kodumaa. Käesoleva töö raames kasutatakse teooria kolmesest jaotusest just vähemuste rahvusluse osa, kus kirjeldatakse rahvusluse esinemist vähemusrahvuste seas. Sealjuures on konteksti tarbeks alljärgnevalt välja toodud ka teised kaks Brubakeri nimetatud rahvusluse tüüpi.

Esimene neist on natsionaliseeruv riik, mille puhul rahvuslus tähendab põhirahva huvide elluviimist. Põhirahvust nähakse läbi selle rahvusluse prisma kui riigi õiguspärasest omanikku, kelle huvides peaks riik tegutsema. See erineb rahvusriigist, kuna riik ei ole rahvastiku poolest homogeenne, vaid pigem heterogeenne, ehk hõlmab ka vähemusi (Brubaker 1996: 61). Natsionaliseeruv riik näeb end okupeeriva riigi diskrimineerimist kannatanuna, mistõttu põlisrahvuse huvide kaitsmist põhjendatakse eelneva kahjustuse korvamisega (*ibid*: 5). Siinkohal peaks mainima, et käesoleva töö kontekstis võiks selleks põhirahvaks olla (han-)hiinlaste ning Mandri-Hiina huvid hani kultuuri edendamisel Hongkongis. Nimelt oli Hongkong kui põline Hiina ala eelnevalt Suurbritannia (ehk ülekantud tähenduses okupantide) võimu all, mistõttu nüüd, kus Hongkong on taas osa suuremast Hiinast, peab Peking seisma selle eest, et sealne (han-)hiinlaste rahvuslus oleks kaitstud. Mandri-Hiina suhtumine piirkonnadesse, kus enamusahvaks ei ole han-hiinlased, sarnaneb NSVL-i suhtumisega liiduvabariikidesse sellel määral, et kuigi nad eristavad rahvusi poliitilisel tasandil, propageerivad nad *lingua franca* 'na mandariini keelt ning rahvuspoliitika lähtub hani rahvuse vaatevinklist (Fong 2017: 537-538). Niisiis on Hongkongi näol hetkel tegemist Hiina alla kuuluva osaga, mille suhtes Hiina püüab rakendada oma põhirahvuse rahvuslusest lähtuvat poliitikat ning lähenemisi.

Teise alajaotusena eristas Brubaker (1996: 5-6) vähemuste rahvuslust. See lähtub rahvusvähemuste soovist propageerida oma õigusi ning nõuda kohalikult riigilt nende vajaduste ja soovidega arvestamist. Brubakeri (*ibid*: 60) sõnul iseloomustab vähemusrahvusi kolm põhielementi: 1) avalik enese defineerimine rahvana, mis ei ole sama kui domineeriv rahvus; 2) nõudmine, et riik teadvustaks nende rahvusvähemust; 3) oma rahvuse kultuuriliste ja poliitiliste õiguste kaitsmine. Samuti mainib Brubaker (*ibid*: 61), et rahvusvähemus ei ole üks konkreetne inimeste rühm, vaid pigem vähemust esindavate rühmade ideede kogum. Antud töö kontekstis on tähtis välja uurida, kas Hongkongi inimesed käsitlevad ennast vähemusrahvusena ning kas nende sõnu ja tegevust iseloomustavad kolm eelmainitud vähemusrahvuste põhielementi. Niisiis uuritakse, kuidas vihmavarjurevolutsiooni käigus

avaldatud sõnavõttud seostuvad eelnimetatud vähemusrahvuste kolme põhielemendiga. Selle uurimistöo fookuses ongi Hongkongi poliitilistes liikumistes leviva rahvusluse uurimine.

Kolmas ajajaotus lähtub vähemuste kodumaast. Nimelt on Brubakeri (1996: 5) teoorias oma koht ka rahvusel, mille osana vähemusrahvust nähakse. Nende roll rahvusluse kolmeses dünaamikas on väljaspool oma riiki elavate rahvuskaaslaste huvide kaitsmine, jälgides põhirahva esindajate tegusid ning astudes ka asjakohaseid omapoolseid samme. Sealjuures selgitab Brubaker (*ibid*: 58), et „kodumaa“ all ei ole ilmingimata mõeldud etnilisest taustast tingitud seost ning kodumaaga seotus ei eelda seda, et vähemuste esivanemad oleksid sellel maal varem elanud. Samuti ei eelda teooria seda, et vähemused ise end selle rahvana defineeriks. Nimelt tekib kodumaa määratlus pigem tänu poliitilisele tegevusele, mille taga on kodumaa eliidi definitsioon välismaal elavatest vähemustest kui oma rahvuskaaslastest ning otsus nende õiguseid kaitsta või mitte. Käesoleva töö kontekstis on kõige lähedasem riik teoorias esitatud vähemuse kodumaale Suurbritannia, kuid samas peab tõdema, et etniliselt neil midagi ühist ei ole. Samuti ei väida hongkonglased, et nende näol oleks justkui tegemist brittidega. Samas on selge, et Suurbritannial oli Hongkongi enesemääratluse kujunemisel tugev roll. Lisaks on ühisest ajaloost Suurbritanniaga Hongkongi jäänud arvestatav hulk Ühendkuningriigi kodanikke, kelle jaoks on see riik väga otseses mõttes kodumaa ning kelle huvide kaitsmine peaks olema Ühendkuningriigi jaoks prioriteet.

Brubakeri sõnul toimib rahvuslus selle kolmese jaotuse (*triadic nexus*) vahelise suhtena ning sõltub nende rahvuste omavahelistest suhetest ning tegudest. Näiteks on kolmese jaotuse puhul suur tähtsus sellel, et kõik harud jälgivad väga tähelepanelikult üksteise tegevust ning esitavad teiste tegevusi enda narratiiviga sobivas valguses. Vähemuse huvides võib olla kohaliku riigi portreerimine liigse rahvusluse ning vastava poliitika valguses ning kohaliku rahvuse huvides võib olla vähemuse kujutamine ebalojaalsena (Brubaker 1996: 68). Niisiis vaadeldakse ka Hongkongi teemat laias laastus läbi kolmese jaotuse prisma, kus esinevad ka kõik kolm osapoolt: kohalik rahvus (mandrihiinlased), vähemusrahvus (hongkonglased) ning vähemuste kodumaa (Suurbritannia). Sealjuures keskendutakse käesolevas töös just vähemuste rahvuslusele.

2. Hongkongi poliitiline ja rahvuslik taust

Lähiajalugu peegeldab väikese kalurikülana alustanud metropoli Hongkongi majanduslikku edulugu, poliitilisel maastikul on aga linna saatus olnud kõigutatav vaid suurte jõudude poolt. Nimelt on Hongkong alati kuulunud mõne teise riigi alla – eelmisel sajandil oli selleks Suurbritannia ning sellele järgnes staatus Hiina Rahvavabariigi erihalduspiirkonnana. Briti võimu all ei olnud Hongkongil erilist poliitilist iseseisvust, küll aga tõi see aeg kaasa majandusliku kasvu ning vormis Hongkongist suurlinna selle praegusel kujul (Leung 2018). Nüüdseks on aga Hongkongile omistatud Hiina Rahvavabariigi erihalduspiirkonna staatus ning Hiina rakendab selle suhtes põhimõtet „üks riik, kaks süsteemi“, mis tähendab, et kuigi tegemist on Hiina Rahvavabariigi osaga, peaks Hongkongis säilima liitumise käigus kehtestatud eriline poliitiline süsteem ning autonoomsus enamikes kohalikes küsimustes.

Hiinaga taasliitumise protsess lükati käima 1984. aastal, mil Margaret Thatcher ja Deng Xiaoping avaldasid läbirääkimiste käigus valminud ühise plaani piirkonna Mandri-Hiinaga taasliitumiseks. Sealjuures olid kõneluste osapoolteks vaid Ühendkuningriik ja Hiina Rahvavabariik, mitte Hongkong ise. Läbirääkimiste käigus jõuti põhimõttele „üks riik, kaks süsteemi“, mis kätkes endas küll Hiina riigi alla kuulumist, kuid eraldi poliitilise ja majandusliku süsteemi omamist. Hongkong sai ametlikult Hiina osaks taas 1997. aasta 1. juulil ning on veel 50 aastat pärast liitumist Hiina erihalduspiirkond. 2047. aastast alates hakatakse aga ka Hongkongis rakendama täies mahus Hiina poliitilist ja majanduslikku süsteemi (Basic Law: 2). Seni aga kehtib lubadus „üks riik, kaks süsteemi“, mille alusel on Hongkongil laialdane autonoomia kõigis valdkondades peale rahvusvaheliste suhete ja riigikaitse (Fong 2017: 526).

2.1. Poliitiline süsteem

Käesoleva töö raames uuritakse vihmavarjuliikumise käigus avaldatud sõnavõtte, mis väljendavad protestijate meelsust kohaliku poliitilise süsteemi osas. Selleks, et mõista protestide algust ning sisu, on aga tarvis omada ülevaadet Hongkongi poliitilisest süsteemist. Kuna kohalik poliitiline süsteem on üsna ainulaadne, tasub sellele pöörata erilist tähelepanu, et näha, mille vastu Hongkongi elanikud liikumise käigus üldse protestisid.

Kogu Hongkongi poliitiline süsteem on rajatud eelmainitud 1997. aastal jõustunud Basic Law dokumendile, mis pandi paika Ühendkuningriigi ja Hiina vaheliste läbirääkimiste tulemusena. Hongkongi kohalik juht on spetsiaalse valimiskomitee poolt valitav tegevjuht (*chief executive*),

kelle ülesanneteks on näiteks kohaliku valitsuse juhtimine, seaduste allkirjastamine ning nende elluviimine (Basic Law 1990: 1617). Üldiselt peetakse tegevjuhi põhiülesandeks Hiina ja Hongkongi vahelülks olemist ning Hongkongi rahva soovide edastamist Hiina keskvõimule (Ng 2016: 38). Eelmainitud tegevjuhti valiv komitee koosneb 1200 tööstus- ja kaubandussektori esindajast, kes on enamasti seotud suurfirmadega. Kuna tegemist on korporatsioonide esindajatega, siis levib arvamus, et nad ei esinda tegelikult rahva huve (*ibid*: 39–40). Tegevjuhti toetab tema tegevuses Hongkongi täidesaatev komitee ehk valitsus (*executive committee*), mille 32-liikmelise koosseisu valib tegevjuht (Hongkongi valitsuse kodulehekülg 2017: 1).

Keskvõimu tasemel on Hongkongis valitav seadusandlik kogu (*legislative council*), mille ülesanneteks on kokkuvõtlikult seaduste kehtestamine, muutmine ning kehtetuks tunnistamine, lisaks kuulub seadusandliku kogu pädevusse kontroll valitsuse töö üle ning tegevjuhi tagandamine. Praegusel ajal koosneb kogu 70 liikmest, kellest 35 valitakse rahva poolt (*geographical constituency*), ning 35 valitakse esindama 29 majandusliku või sotsiaalset sektorit (*functional constituency*, edaspidi FC) (Hongkongi seadusandliku kogu kodulehekülg 2019). Kui 35 rahvaesindajat valitakse otsevalimiste teel ringkonnamandaatide süsteemi põhiselt, siis 30 FC kohta valitakse vaid vastava sektori esindajate poolt (Ng 2016: 44). Viis kohta FC-st on aga piirkonna nõukogul (*district council*), mida rahvas valib samuti otse (Hongkongi Valitsuse kodulehekülg 2016: 2).

Sisemiselt jaotub seadusandlik kogu kahte mitteformaalsesse leeri. Üks neist on pandemokraatide leer, kuhu on kogunenud demokraatiat pooldavate parteide esindajad. 2016. aasta seisuga võib öelda, et pro-demokraatidel on reeglina ca 25–27 kohta 70-st. Teise leeri moodustab Pekingi pooldajate koalitsioon, kuhu on kogunenud keskvalitsuse poliitika pooldajad. See leer jaotub omakorda kaheks, millest ühe poole moodustavad ärimehed, kellele toob kasu keskvalitsuse ettevõtlust soodustav tegevus, ning teise poole lojalistid, kes toetavad Pekingit isiklikel põhjustel (Ng 2016: 45–46).

2.2. Rahvastik

Hongkong on nii geograafiliselt kui ka suures osas ajalooliselt olnud Mandri-Hiina osa, mistõttu on ka kohalik elanikkond kujunenud enamasti etnilistest hiinlastest koosnevaks. Üldiselt võib öelda, et etniliselt on Hongkongi elanikud hiinlased, kuid rahvuslikud erisused tulevad sisse pigem emotsionaalsemal enesemääratlemise tasandil.

2016. aasta rahvaloenduse alusel moodustasid etnilised hiinlased 92% Hongkongi elanikkonnast, sealjuures 90,6% neist märkis alaliseks elukohaks Hongkongi, samas kui 1,7% elas mujal. Neile järgnesid muud Aasia eri rahvused ja 0,8% valgenahalisi, kes moodustasid koos ülejäänud 8% elanikkonnast. Sealjuures ei ole rahvaloenduses märget selle kohta, et hongkonglased oleks üldse mingi rahvusgrupp. Lisaks tasub ära märkida, et 60,7% elanikkonnast on sündinud Hongkongis, samas kui 31% on sündinud Mandri-Hiinas, Macaus või Taiwanis, mis tähendab, et nad on hiljem Hongkongi ümber kolinud (Population by-census 2017). Niisiis on näha, et Hongkongi elanikkond on rahvuse poolest üsna homogeenne, koosnedes enamasti etnilistest hiinlastest.

2.3. Rahvustunne

Erinevalt rahvusest on rahvustunne individuaalselt defineeritav ning ajas muutuv väärtus. Seetõttu ei saa Hongkongi elanike etnilisest taustast järeldada seda, et kõik nad ennast ka hiinlastena määratlevad. Niisiis tasub rahvust ja rahvustunnet vaadelda eraldi ning käesoleva töö raames keskendutakse just rahvustundele Hongkongi elanike seas. Seda nimelt seetõttu, et rahvustunne on see, mis väljendub meedias avaldatud väljaütlemistes ning inimeste poliitilistes vaadetes, samas kui etniline taust väljendab pigem faktipõhist demograafiat, mitte reaalselt tajutavat olukorda.

Hongkongi Ülikool on mitu korda korraldanud uuringu Hongkongi elanike rahvustunde osas. Nimelt on nad uurinud, kas kohalikud identifitseerivad end hongkonglaste, hiinlaste, laiemalt asiaatide või kahe esimese seguna (st valisid kas „hongkonglased Hiinas“ või „hiinlased Hongkongis“). Tabelist 1 on näha, et kõige laialdasemalt levinumaks enesemääratluseks on laiem hongkonglaste kategooria (hongkonglased ja hongkonglased Hiinas), millega seostab end 67%, Sealjuures valis konkreetselt hongkonglaste kategooria 41% vastajatest. 39% vastajatest väitsid, et nad samastuvad hongkonglaste ja hiinlaste segunenud identiteediga, samas kui hiinlasteks peab end laiemas määratluses (sh hiinlased Hongkongis) 31% vastajatest, kellest 14% määratles end hiinlastena (HKU POP kodulehekülg 2018).

Tabel 1. Hongkongis elavate inimeste rahvuslik enesemääratlus

Küsitluse kuupäev	12–15/12/16	13–15/6/17	4–6/12/17	4–7/6/18
<i>Identifitseerivad ennast honkonglasena</i>	35%	37%	39%	41%
<i>Identifitseerivad ennast hiinlasena</i>	16%	21%	14%	18%
<i>Identifitseerivad ennast hongkonglase ning hiinlase seguna</i>	47%	40%	45%	39%
<i>Identifitseerivad ennast hongkonglasena laiemas mõistes</i>	64%	63%	68%	67%
<i>Identifitseerivad ennast hiinlasena laiemas mõistes</i>	34%	35%	31%	30%

Allikas: HKU POP kodulehekülj 2018; tõlgitud autori poolt.

Eraldi on uuritud ka identiteedi tähtsust ning tugevust ehk seda, kui tugevalt vastava kategooriaga samastutakse. Selles nimekirjas on kõige ees hongkonglaste kategooria ehk selle kategooriaga samastutakse kõige tugevamalt (83%) ning seda peetakse enda jaoks tähtsaks. Teisel kohal on asiaadiks olemise tähtsus (74,1%), millele järgneb etniliseks hiinlaseks olemise tähtsus ja tugevus (68%) ning hiinlaseks olemine (66,6%). Eelviimasel kohal on 63,5%-ga maailmakodanikuks olemine ning viimasena on välja toodud Hiina Rahvavabariigi kodanikuks olemine (56,3%) (HKU POP kodulehekülj 2018).

Niisiis on näha, et kuigi 92% Hongkongi elanikkonnast on etniliselt hiinlased, ei pruugi nad end nii defineerida. Selle asemel peavad üle poole elanikest end vähemalt laias mõistes hongkonglasteks, olenemata sellest, et see ei ole eraldi rahvusrühm. Sealjuures on end hiinlasteks pidavate inimeste hulk umbes poole võrra väiksem. Niisiis valitseb Hongkongi rahvastiku seas lõhenenud arusaam rahvuslikust kuuluvustundest, sest osa elanikkonnast peab end hongkonglasteks ning osa hiinlasteks.

2.4. Vihmavarjurevolutsioon

Kuigi algselt sai Hiina keskvalitsuse ja brittide vahel kokku lepitud lähenemine „üks riik, kaks süsteemi“, siis üsna pea selgus, et Hiina ei kavatse end Hongkongi siseotsustest eemale hoida. Kuigi paar aastat kestis suhteliselt rahulik üksteisemõistmine, toimus 2003. aastal Hiina

suhtumises pööre. Nimelt tuli 2003. aastal pool miljonit hongkonglast protestima valitsuse vastu võetud riigikaitse-teemalise seaduse üle. Protesti tagajärjel võeti seadus tagasi, kuid edaspidi nägi Hiina keskvalitsus kohalikke demokraatlikke jõude ohuna (Fong 2017: 527). See ei jäänud aga kohalike demokraatia eest võitlejate viimaseks protestiks.

Hongkongi taasliitmisel Hiinaga pandi kohalikku põhiseadusesse kirja, et tegevjuhi ja seadusandliku kogu valimisel liigutakse üldise valimisõiguse poole ning lähtutakse demokraatlikest põhimõtetest (Basic Law 1990: artiklid 45 ja 68). 2007. aastal lubas Hiina keskvalitsus eelmainitud artiklid ellu viia 2017. ja 2020. aastaks, kuid aegamööda kasvas kohalike skeptitsism lubaduste osas (Ng 2016: 57). Protestid algasid sellest, et organisatsioon nimega Occupy Central with Love and Peace (OCLP) lubas Hongkongi äripiirkonna hõivata rahumeelsete protestidega, kui keskvalitsus oma 2017. aasta üldisest valimisõiguse lubadusest kinni ei pea. 2014. aasta augustis tuligi Hiina keskvalitsus välja reformiga, mis vastas nende tõlgendusega üldisest valimisõigusest. Nimelt teatasid nad, et tegevjuhti on võimalik valida vaid paari komitee poolt heaks kiidetud „Hiina riiki armastava“ kandidaadi seast (Kaiman 2014).

Keskvalitsuse tehtud avaldusele järgneski rida protestiaktsioone, mida tuntakse tänapäeval vihmavarjurevolutsiooni (või vihmavarjuliikumise) nime all. Esimene reaktsioon tuli kohalikelt õpilastelt, kes ühinesid nime Scholarism all. 13. septembril korraldasid nad avaliku protesti ning varsti peale seda ühinesid nad teiste jõududega ning hõivasid Hongkongi kesklinna. Sellele järgnes ülelinnaline protestiaktsioon, mis kestis kuni 2014. aasta detsembrini. Protestide käigus esines mitmel korral ka vägivaldseid kokkupuuteid politsei ja teiste Pekingi-meelsete jõududega, mille käigus lasti rahva sekka pisargaasi ning rünnati inimesi kumminuiadega (Tong 2019: 195-199).

Käesolevas töös analüüsitaksegi vihmavarjurevolutsiooni käigus tehtud sõnavõtte, mis on avaldatud ingliskeelses meedias. Eesmärgiks on vaadelda, kuidas kasutatakse protestidega seotud arvamused rahva ja rahvusluse narratiivi. Nimelt uuritakse töö raames vihmavarjurevolutsiooni käigus ilmunud eri sõnavõtte, mis on avaldatud protestides osalenud rühmituste poolt. Kuigi protestides osales inimesi erinevatest sotsiaalsetest rühmadest ning ka neid, kes rühmitustesse ei kuulunud, panid nendele Hongkongi protestiaktsioonidele aluse kolm põhilist ühendust, kes hakkasid korraldama kogunemisi ning avaldama pressiteateid. Nendeks rühmitusteks olid Occupy Central with Love and Peace (tõlkes: Hõivata Keskus Armastuse ja Rahuga; edaspidi OCLP), Scholarism ning Hong Kong Federation of Students

(tõlkes: Hongkongi Õpilaste Föderatsioon; edaspidi HKFS). Selleks, et tekstidest saadud andmeid analüüsida, seotakse need Brubakeri teoriaga. Nimelt uuritakse, kuidas tekstides kasutatud viited Hongkongi rahvale põimuvad teorias mainitud vähemuste rahvusluse kolme põhimõttega: (a) avalik enese defineerimine rahvana, mis ei ole sama kui domineeriv rahvus; (b) nõudmine, et riik teadvustaks nende rahvusvähemust; (c) oma rahvuse kultuuriliste ja poliitiliste õiguste kaitsmine (Brubaker 1996: 60). Samuti käsitletakse Brubakeri (*ibid*: 21) teooriat rahvustunde (*nationness*) kohta ehk uuritakse, kas Hongkongi juhtum ilmestab tema ideed, et rahvustunne on mõjutuse tulemusel tekkiv nähtus.

3. Meetodika

Käesolevas töös on analüüsitud vihmavarjurevolutsiooni teemal avaldatud kõnesid, pressiteateid ning avalikke kirju. Sõnavõttude allikateks on nende autorite koduleheküljed, raamatud, YouTube'i videod kõnedest ja intervjuudest ning ka internetist leitavad meediaväljaanded. Valimi koostamisel on lähtutud põhimõttest analüüsida kõigi pro-demokraatia poolel protestinud suuremate rühmade esindajate sõnavõtte. Kuigi Hongkongis on ka teisiti meelestatud ühiskonnagruppe, siis käsitletakse antud töös vaid pro-demokraatia organisatsioonide nägemust hongkongi rahvuslusest, kuna just nemad olid vihmavarjuliikumise eestvedajad ning Pekingi survele reageerijad. Nimelt eeldab Brubakeri teooria, et rahvusluse tekkeks on vajalik poliitiline surve ning ühiskondlikke muutusi soosiv keskkond (Brubaker 1996: 20). Analüüsiks on valitud 12 sõnavõttu, millest viis pärinevad Occupy Central with Love and Peace (OCLP) koduleheküljelt, kolm on Joshua Wongi ehk Scholarismi eestvedaja sõnavõttud (kaks intervjuud ning üks raamatu eessõna). Hong Kong Students Federation-i (HKFS) koduleheküljelt on pärit kaks avalikku kirja, millest üks on nende ning Scholarismi ühine sõnavõtt, samuti analüüsitakse HKFS-i juhi Alex Chow' kõnet ning HKFS-iga seotud Lester Shumi intervjuud. Analüüsitavad tekstid ja videod pärinevad enamasti protestide ajast ehk 2014. aasta teisest poolest, kuid erandiks on OCLP manifest ning põhimõtted, mis on avaldatud juba 2013 aastal ehk enne proteste, kuid on abiks OCLP kui protestiga algust teinud organisatsiooni põhimõtete mõistmisel. Samuti on erandiks Joshua Wongi eessõna Jason Ngi raamatule „Umbrellas in Bloom“ (2016), mille avaldamine järgnes protestidele. Kuna eesmärgiks on uurida Hongkongi rahvustunnet, ei ole mõnede allikate ajaline erinevus määrava tähtsusega.

Alljärgnevalt kirjeldatud metodoloogia põhineb Kalmuse, Masso ja Linno (2015) käsitlusel kvalitatiivsest sisuanalüüsist.

Töö analüüsiosa alustati artiklite kodeerimisest programmi MaxQda2018 abil. Kodeerimisel kasutati suures osas induktiivset ehk avatud koodidega lähenemist, mis tähendab, et koodide loomisel ei lähtutud enamasti teooria poolt ette seatud koodidest. Alustati teksti süvendatud läbilugemisest ning seejärel märgiti ära tähtsamad tekstilõigud ning omistati neile iseloomulik kood. Sealjuures oli kodeerimise eesmärgiks tekstide põhjalik mõistmine ning süvatähenduste esiletõstmine. Kodeeritud on tekstides mitte vaid rahvuse ja rahvuslusega seotud tekstilõigud, vaid kogu tekst tervikuna. Seda nimelt selleks, et oleks aru saada, kui tähtis teema on rahvuslus võrreldes teiste teemadega ning kuidas see teiste teemadega seostub. Osaliselt kasutati

kodeerimisel ka deduktiivset meetodit, nimelt põhineti rahvusega seotud teemade puhul Brubakeri (1996: 60) vähemusrahvuse rahvusluse kolme põhimõtte käsitlest ning tuletati sealt koodid „Hongkongi elanike poliitilised huvid“ ning „Hongkongi identiteet“.

Induktiivsel teel tuletatud koodid jagunesid kaheksaks suureks teemaks, mis omakorda jagunesid nendega seotud alamkoodideks. Need kaheksa laiemat koodi olid järgmised: rahvas; rahvusvaheline huvi; valitsus; tegude ja muutuste hind; kodanikuaktiivsus; võrdsus; poliitiline süsteem; väärtused. Käesolevas töös ei analüüsita kõiki alamkoode eraldi, vaid keskendutakse kõigepealt laiemale pildile, mille moodustavad eelmainitud kaheksa põhikoodi ning teiseks rahvusega seotud väljenditele ja nende sagedusele, kontekstile ning süvatähendusele.

Analüüsi käigus kasutati juhtumiülest ehk horisontaalset analüüsi, mis tähendab, et samal ajal vaadeldi mitut sõnavõttu ning analüüsis vaadeldakse esialgu sõnavõtte eraldi, kuid lõpptulemust analüüsides lähtutakse kõikide sõnavõttude kombineeritud tulemusest. Sealjuures vaadeldakse erinevate ühenduste (st HKFS, Scholarism ja OCLP) esindajate arvamused eraldi, et analüüsida konkreetse ühenduse sõnavõtte teistest eraldiseisvatena. Juhtumiülese analüüsi eesmärgiks oli tuvastada rahvustundega seotud väidete esinemist tekstis. Analüüsi lõpus vaadeldakse kõikide organisatsioonide sõnavõtte koos ning seotakse tulemused Rogers Brubakeri (1996) teooriaga.

4. Hongkongi identiteedi esinemine tekstides

4.1. HKFS

Käesolevas peatükis analüüsitakse HKFS-i poolt avaldatud sõnavõtte ehk kahte avalikku kirja HKFS-i koduleheküljelt ning ühte Alex Chow' kõnet ja Lester Shumi intervjuud. HKFS-i näol on tegemist tudengiorganisatsiooniga, mis ühendab linna kaheksa ülikooli üliõpilasi. Vihmavarjerevolutsiooni ajal oli HKFS-i juhiks Alex Chow ning tema asetäitjaks Lester Shum. Algselt OCLP juhitud algatusega liitusid nad 2014. aasta 22. septembril, mil korraldasid viiepäevase õppestreigi. Protestide käigus tegelesid HKFS-i liikmed erinevate kõneürituste korraldamisega ning moodustasid koos Scholarismiga protesti suures osas juhtiva HKFS-Scholarismi koalitsiooni, mille juhtideks olid Joshua Wong, Alex Chow ja Lester Shum (Ng 2016: 70–71).

Oma sõnavõttudes ei tõstatanud HKFS otseselt kordagi rahvusidentiteedi küsimust ning üldiselt on näha, et Hongkongi rahvustundest konkreetselt rääkimine ei ole nende tekstides

kandev teema. Siiski võib öelda, et kuigi koodid nagu „valitsus“ ning „poliitiline süsteem“ on „rahva“ koodist levinumad, esineb Hongkongi rahvast rõhutavaid koode siiski piisavalt. Nimelt viitavad nad igas avaldatud sõnavõtus Hongkongi rahvale (tekstis kas „*Hong Kong citizens*“ või „*Hong Kong people*“). Täpsemalt võib öelda, et HKFS räägib oma tekstides Hongkongi rahvast pigem poliitilises võtmes, kasutades kohalikku rahvast rõhutavaid sõnu koos poliitilisi huve väljendavate lausetega.

Seega on näha, et kuigi Hongkongi rahvas ja rahvustunne ei ole HKFS-i sõnavõttudes kandev teema, on see nende jaoks siiski piisavalt tähtis teema, et seda läbivalt mainida ning sellele oma ülejäänud põhimõtteid üles ehitada. Hoolimata sellest, et nende artiklites ei esine konkreetseid rahvustundega seotud väljendeid, näitab nende sõnavõttude ülesehitus seda, et muutused, mida nad protestiga taotleavad, on tingitud Hongkongi rahva tahtest ning mõeldud nende heaks. Näiteks kirjas Xi Jinpingile (HKFS ja Scholarism 2014) kirjutavad nad koos Scholarismiga:

„Nüüd on Hongkongi inimesed näidanud selgelt, et neil on sama unistus olnud juba viimased 30 aastat: rakendada tõelist universaalset valimisõigust ning luua süsteem, mis austab võrdseid õigusi ning valvab Hongkongi inimeste heaolu ka tulevaste põlvkondade vältel.“³

Sealjuures tasub mainida, et ka ülejäänud kiri defineerib Hongkongi elanikke läbi nende poliitiliste õiguste, vabaduste või soovide, mida iseloomustab ka ülaltoodud näide.

Kuigi kirjas Carrie Lamile (HKFS 2014) on Hongkongi rahva teema jäänud teiste poliitiliste teemadega võrreldes tagaplaanile, siis on näha, et sarnaselt eelmisele kirjale domineerib ka selles sõnavõtus elanike poliitiliste õiguste rõhutamine. Näiteks kirjutavad nad: „Valitsus peaks ausalt näitama Hongkongi rahva soovi, et NPCSC parandaks või võtaks tagasi oma 31. augustil tehtud otsuse.“⁴

Lester Shumi intervjuus (Sataline 2014) on aga näha, et kuigi ta räägib samuti Hongkongi rahvast, siis ei keskendu ta mitte nende poliitilistele huvidele, vaid käsitleb Hongkongi rahvast läbi nende seotuse protestidega. Kuigi sedagi võib käsitleda poliitilise teemana, on käesolevas

³ Ing k.: „*Now, Hong Kong people have made clear that the same dream (sic!) for the previous 30 years: the implementation of genuine universal suffrage and the establishment of a system which respects equal rights and guards the well-being of Hong Kong people in the generations to come.*”

⁴ Ing k.: „*The government should reflect honestly the eagerness of Hong Kong people for NPCSC to amend or withdraw its Decision on 31st August in the report.*”

töös otsustatud paigutada vastavad lõigud üldisema koodi ehk „Hongkongi elanikud“ alla. Näiteks võib tuua järgmise lause: „Ilmselt see, mida me peame tegema, on välja mõelda midagi, mis kaasaks hongkonglasi, et nad saaksid liikumisega jätkata.“⁵

Alex Chow (FX Pasquier 2014) oli oma kõnes sarnaselt esimesele kahele kirjale keskendunud just Hongkongi rahva poliitilistele huvidele. Kuigi tema kõne oli üsna lühike, kordus Hongkongi rahva narratiiv seal mitu korda, ilmestades erinevaid poliitilisi teemasid. Näiteks ütles ta: „Aga siin Hongkongis ei näe me, et valitsusel oleks selline vaade asjadele ning neil oleks soov kaitsta väärtusi, mille vastu on Hongkongi elanikud juba ammu seisnud.“⁶

4.2. Scholarism (Joshua Wong)

Scholarism on keskkooliõpilastest koosnev ühendus, mille asutas 2011. aastal Joshua Wong. Liikumine sai suurema tähelepanu osaliseks, kui nad korraldasid 2012. aastal näljastreigi Hiina-meelsust rõhutava patriootliku haridusplaani vastu. 2014. aasta 26. septembril ühinesid Scholarismi liikmed HKFS-i korraldatud streigiga, millele järgnes valitsuse juures asuva platsi hõivamine protestijatega Joshua Wongi eestvõttel (Ng 2016: 70). Protestide käigus sai noorest Joshua Wongist meedia silmis üks Hongkongi protesti suurimatest juhtidest ning just tema nägu seostus välismaailmale vihmavarjuliikumisega (BBC kodulehekülg 2014).

Käesolevas töös analüüsitaksegi just Joshua Wongi sõnavõtte. Nimelt uuritakse kahte tema antud intervjuud ning ühte raamatu eessõna. Sarnaselt HKFS-ile mainib ka Joshua Wong kõikides sõnavõttudes vähemal või suuremal määral Hongkongi rahvast ning nende poliitilisi huvisid. Lisaks rahva teemale on tema puhul populaarseteks koodideks ka „kodanikuaktiivsus“ ja „rahvusvaheline huvi“.

Intervjuus meediaväljaandele Mashable (Mashable 2014) käsitleb Joshua Hongkongi rahva teemat vaid ühes lõigus: „Ma arvan, et see liikumine teeb Hongkongi inimeste elu paremaks. Nad saavad maitsta, mida tähendab vabadust avaldada meelt⁷. Niisiis defineerib ta selles sõnavõtus Hongkongi rahvast läbi nende (poliitilise) õiguse meelevaldusteks. Lisaks kumab

⁵ Ing k.: „Probably what we are going to do, we have to come up with something to involve Hong Kongers so they can continue the movement.“

⁶ Ing k.: „But here, in Hong Kong, we could not see the government has this view and intention to safeguard the values that Hong Kong people are opposing for long.“(sic!)

⁷ Ing k.: „I think this movement will really improve (things) for people living in Hong Kong. (They) will taste what is freedom of demonstration.“(sic!)

siinkohal läbi mõte, et meelt avaldatakse Hongkongi inimeste heaks ehk protestiga seistakse nende poliitiliste õiguste eest.

Intervjuus Channel 4-le (Channel 4 2014) kasutab Wong Hongkongi rahva narratiivi sarnaselt eelnevale intervjuule. Nimelt käsitleb ta seda siingi põhiliselt läbi kohaliku rahva poliitiliste õiguste ning nende eest võitlemise temaatika. Näiteks võib tuua järgmise lause: „Iga Hongkongi elanik, olenemata tema taustast, haridustasemest, palgast või ametist, peab saama võrdsed õigused poliitilises süsteemis osalemiseks.“⁸. Selle tsitaadi puhul on näha sedagi, keda Joshua Wong peab Hongkongi elanikuks ning kelle õiguste eest ta võitleb – tähtis ei ole ei taust, haridustase ega amet, vaid see, et tegemist on Hongkongi elanikuga. Kuigi pole kindel, mida ta tausta all täpsemalt silmas pidas, on näha, et ta käsitleb hongkonglasi laia määratluse alusel.

Eessõnas Jason Ngi (2016: 15-16) raamatule „Umbrellas in Bloom“ on Joshua Wongi teemakäsitus aga veidi eelnevatest sõnavõttudest erinev. Esialgu läheneb ta teemale samuti poliitiliste õiguste vaatepunktist, mida võib ilmestada näitega: „[...] maailm näeb, et vihmavarjurevolutsiooni poolt äratatud elanikud jätkavad võitlust Koljati vastu ning viivad selle võitluse tänavatelt valimisputkadesse ja seadusandlusesse.“⁹. Järgnevalt aga pühendab ta lõigi konkreetselt Hongkongi rahvustundele ja selle tekkimisele. Nimelt kirjutab ta:

„Lugejad ei pruugi nõustuda liikumise Occupy mõistlikkusega, kuid nad peavad nõustuma, et see on soodustanud Hongkongi identiteedi kujunemist ning kohalikku subjektiivsust. Kui ma kuulsin noori meie finantspiirkonda läbival kiirteel karjumas „Ma olen hongkonglane!“, teadsin ma, et on vaid aja küsimus, millal me taas end mõne rahva ülestõusu keskelt leiame ning see muudab linna veel rohkem kui viimane.“¹⁰.

Niisiis on selles lõigus näha, et peale poliitiliste õiguste rõhutab Joshua Wong ka hongkonglaste identiteeti ning selle kujunemist tänu vihmavarjurevolutsioonile. Samuti kirjeldab ta, et kohaliku identiteedi kujunemine viib tulevikus veel mõne protestini ehk

⁸ Ing k.: “Every citizen in Hong kong, no matter they have different background, education level or salary or(...) occupation, they have still get equal right in the political system.”(sic!)

⁹ Ing k.: “(...)the world will see that citizens awoken by the Umbrella Movement will continue their fight against Goliath, and that they will take that fight from the streets to the voting booth and into the legislature.”

¹⁰ Ing k.: “Readers may disagree on the wisdom of the occupy movement, but they will agree that it has hastened the development of a Hong Kong identity and local subjectivity. When I heard young people shout “I am a Hong Konger” in the middle of a highway that runs through the heart of our financial district, I knew at that very moment that it is only a matter of time until we find ourselves in another popular uprising, one that will galvanize the city even more than the last.”

tulevikuski tekib Hongkongi identiteedi kujunemisel soov kohalikke huve protestide abil kaitsta.

4.3. Occupy Central with Love and Peace

OCLP-d tuntakse kui vihmavarjurevolutsiooni käimalükkajat, kuna just nemad panid paika esialgse plaani survestada Pekingit oma 2007. aasta lubadusest kinni pidama. Occupy Central koosnes kolmest mehest, kelle nimed olid Chu Yiu-ming, Benny Tai ja Chan Kin-man. Esimese sammuna protestide poole avaldas õigusteaduse õppejõuna töötav Benny Tai 2013. aasta jaanuaris artikli, kus tegi ettepaneku alustada OCLP liikumist, mis oleks inspireeritud 2011. aasta liikumisest Occupy Wall Street. Seejärel ühinesid temaga vaimulik Chu Yiu-ming ning sotsioloogiaprofessor Chan, kellega koos liikumine käima lükati (Ng 2016: 60). 2013. aasta märtsis avaldatigi liikumise manifest, milles märgiti ära järgmised põhimõtted: 1) Hongkongi valimissüsteem peab vastama rahvusvahelistele universaalse valimisõiguse nõuetele; 2) kohaliku valimissüsteemi peavad paika panema Hongkongi elanikud demokraatliku protsessi käigus; 3) demokraatia poole püüdlevad protestiaktsioonid peavad olema rahumeelsed ja vägivallavabad (OCLP kodulehekül 2013 A).

Käesolevas töös analüüsitakse OCLP puhul nende veebilehelt leitud sõnavõtte. Nimelt on nende seast valitud liikumise manifest, põhimõtted ning kolm avalikku sõnavõttu. OCLP sõnavõttude puhul on tegemist nende kodulehel avaldatud organisatsiooni enda sõnavõttudega, mistõttu ei ole need seotud ühegi konkreetse isikuga, vaid Occupy Centrali kui organisatsiooni ning selle juhtide Tai, Chu ning Chaniga. Üldiselt paistab sarnaselt eelnevatele organisatsioonidele ka OCLP tekstides silma tendents määratleda Hongkongi rahvast läbi poliitiliste aspektide ehk läbi nende poliitiliste huvide ning nende kaitsmise.

Esimesena analüüsitakse 2013. aastal ilmunud OCLP manifesti (OCLP kodulehekül 2013 A), kus OCLP esindajad kirjeldavad organisatsiooni eesmärki ning põhiväärtusi. Kõige populaarsemateks koodideks on antud tekstis „kodanikuaktiivsuse“ ning „poliitilise süsteemi“ alateemad. Sellest olenemata esinevad tekstis mitu korda ka rahvuse ja kodanike teemad. Kirjutises käsitletakse rahvast suuresti läbi nende poliitiliste õiguste, täpsemalt kohalike soovide neid õigusi rakendada. Näiteks kirjutavad nad: „Kui võimalolijad ignoreerivad kodanike demokraatlikke nõudmisi, ning pakuvad välja valimismeetodi, mis on

vastuolus rahvusvahelise standardiga, korraldame me sobival ajal protestiaktsioone, sealhulgas ka Occupy Centrali.“¹¹.

Teisena analüüsiti OCLP põhimõtteid (OCLP kodulehekülg 2013 B), kus organisatsioon kirjeldas oma eesmärgi, väärtusi, Occupy Central ürituse protsessi ning vastas korduma kippuvatele küsimustele. Ka selle teksti puhul oli kõige populaarsemaks teemaks „kodanikuaktiivsus“ ning populaarsuselt teiseks teemaks „poliitiline süsteem“. Sellegipoolest esineb ka käesolevas tekstis rahvuse käsitlemist, nimelt viidati Hongkongi elanikele, kui kutsuti neid protestides osalema, samuti viidati Hongkongi rahvale, kui räägiti nende poliitilistest õigustest. Esimese variandi näiteks võib tuua lause: „Sina ning iga Hongkongi elanik võite osaleda Occupy Centrali aktsioonis.“¹². Teise variandi puhul saab näitena tuua lause „Kui keskvalitsus peaks taganema oma lubadusest tagada tõeline universaalne valimisõigus, siis näitab Occupy Centrali liikumine Hongkongi rahva pahameelt, hõivates rahumeelselt kesklinna.“¹³.

Järgmisena analüüsiti OCLP (2014) vastust Hiina Rahvakongressi Täitevkomitee otsusele Hongkongi põhiseadusliku reformi kohta. Selle teksti puhul oli kaheks populaarseimaks teemaks „valitsus“ ja „poliitiline süsteem“. „Hongkongi rahva“ teema sai antud artiklis tähelepanu poliitiliste õiguste nurga alt. Nimelt lähtutakse kirjutises Hongkongi rahvale viidates nende poliitilistest õigustest ning soovidest. Näiteks kirjutavad nad: „Kui Hongkongi rahvas vaikib maha „üks riik, kaks süsteemi“ põhimõtte, siis kaovad nii „üks riik, kaks süsteemi“ kui ka „kõrge autonoomsuse taseme“ põhimõtted.“¹⁴.

Neljandana käsitleti töös OCLP (OCLP sekretariaat 2014) vastust valitsushoone juures asuva platsi hõivamisele õpilaste poolt. Erinevalt eelnevatest kirjutistest on selles pressiteates näha, et „Hongkongi rahva“ teema on üks populaarsemaid. Nimelt käsitletakse artiklis kohalikkude rahvast läbi nende poliitiliste õiguste. Näiteks kirjutavad nad toimunu kohta: „Hongkongi rahvas on sunnitud võtma tagasi oma õigused läbi avaliku protesti.“¹⁵.

¹¹ Ing k.: *“If the authorities concerned ignore the democratic demands of the citizens and suggest an election method, which violates the corresponding international standards, we shall at appropriate time carry out civil disobedience acts, including “Occupy Central”.*”

¹² Ing k.: *“You and every Hong Kong citizen can participate in Occupy Central”*

¹³ Ing k.: *“Should the Central Authorities renege on its pledge of genuine universal suffrage, the Occupy Central movement will demonstrate the disapproval of Hong Kong people by occupying the Central District peacefully”*

¹⁴ Ing k.: *“If Hong Kong people keep silent about the stance that “one country prevails over two systems”, both “one country, two systems” and “high degree of autonomy” will die.*”

¹⁵ Ing k.: *“Hong Kong people are forced to take back their rights through civil disobedience action.”*

Viimasena analüüsiti OCLP (Tai, Chan & Chu 2014) sõnavõttu protesti nendepoolse lõpetamise kohta, mis sisaldas ka soovitusi, kuidas pärast proteste edasi toimida. Kuigi antud kirja pealkirjaks oli „Kiri Hongkongi rahvale“, oli see ka ainus viide kohalikele elanikele kogu tekstis. Pigem keskenduti selles tekstis „poliitilise süsteemi“ ning „kodanikuaktiivsuse“ alakoodidesse kuuluvatele teemadele. Sellegipoolest näitab pealkirja sõnastus, et üldiselt on kogu kirja sisu pühendatud Hongkongi rahvale.

4.4. Järeldused

Ülalkirjeldatud analüüsis on näha, kuidas kolme erineva organisatsiooni esindajad oma tekstides rahva ja rahvusluse teemat käsitlevad. Üldiselt ilmneb, et peaaegu kõikides sõnavõttudes defineeritakse Hongkongi rahvast läbi poliitiliste väärtuste nagu on nende soovid saavutada universaalset valimisõigust või õigus protesteerida. Kuigi koodide esinemissagedus varieerus, esines mingit tüüpi Hongkongi rahva kood siiski kõikides sõnavõttudes, mis tähendab, et vihmavarjurevolutsiooni käigus kasutati läbivalt „Hongkongi rahva“ narratiivi.

Brubaker (1996: 60) kirjeldab oma teoorias ühe rahvusluse vormina vähemuste rahvuslust ning toob välja selle kolm põhielementi: (a) avalik enese defineerimine rahvana, mis ei ole sama kui domineeriv rahvus; (b) nõudmine, et riik teadvustaks nende rahvusvähemust; (c) oma rahvuse kultuuriliste ja poliitiliste õiguste kaitsmine. Vaadeldes eelnevalt analüüsitud tekste ning võrreldes neid Brubakeri kirja pandud teooriaga, on näha, et nii mõnigi väljaütlemine protestis osalevate aktivistide poolt haakub Brubakeri mõtetega vähemuste rahvuslusest.

Vaadeldes esimest vähemusrahvuse rahvusluse põhielementi, mille sõnul nad defineerivad end rahvana, mis ei ole sama kui domineeriv rahvus, võib öelda, et kuigi üheski tekstis sõnaselget vastandumist ei esinenud, on siiski märgata kohalike eraldi defineerimist. Nimelt pöörduakse kõigis tekstides just Hongkongi rahva või elanike poole, mitte ei samastata neid kuidagi ülejäänud mandrihiinlastega. Kuigi esines ka neutraalsemaid väljendeid nagu „elanikud“ (*citizens*), siis on enamikes tekstides siiski näha üleskutseid konkreetselt Hongkongi rahvale. Näiteks kasutatakse „hongkongi elanike“ sõnastust järgmises lauses: „Hongkongi erihalduspiirkonna valitsus peab kandma vastutust ning vastama Hongkongi elanikele ja ennast parandama.“¹⁶ (HKFS & Scholarism 2014). Üldiselt on selge, et tekstides defineeritakse end just Hongkongi elanike, mitte hiinlastena. Kõige ehedamalt on seda näha

¹⁶ Ing k. „The HKSAR government must bear the sole responsibility, be accountable to Hong Kong citizens and rectify herself”

Joshua Wongi eessõnas Jason Ngi raamatule (2016: 16), kus ta kirjeldab, kuidas Hongkongi noored karjusid tänaval selliseid lauseid nagu „Ma olen hongkonglane!“. Seega sobib analüüsis avastatu Brubakeri vähemusrahvuste rahvusluse esimese põhimõttega.

Brubakeri (1996: 60) sõnul on vähemusrahvuse rahvusluse teiseks iseloomulikuks elemendiks nõudmine, et riik teadvustaks nende vähemust. Eelnevalt analüüsitud tekstides ei esine kordagi konkreetset nõudmist, et Hiina keskvalitsus tunnistaks neid kui rahvast. Samas kõlab mitu korda Hongkongi rahvale antud lubaduste murdmine. Näiteks kirjutab OCLP (2014) oma sõnavõttus: „[...] me peame väljendama oma rahulolematust selle üle, et Peking on murdnud oma lubadust ning eiranud Hongkongi rahva heaolu.“¹⁷. Sellises lauses väljendub, et keskvalitsus peaks nende arvates hongkonglastele antavaid lubadusi täitma ning kindlustama Hongkongi rahva heaolu. Kuigi see ei ole otseselt rahvuse tunnistamise tõend, on näha, et neil on Pekingi suhtes ootus, et viimased täidaksid oma lubadusi ning tagaksid Hongkongi rahva heaolu.

Kolmandana toob Brubaker (1996: 60) välja vähemusrahvuste kultuuriliste ja poliitiliste õiguste kaitsmise. Kolmest Brubakeri mainitud vähemusrahvuste rahvusluse põhielementidest on see Hongkongi juhtumi puhul kõige tugevamalt avalduv. Nimelt on juba eelnevast analüüsist selgunud, et peaaegu kõik tekstid käsitlevad Hongkongi rahvast läbi poliitiliste väärtuste ehk räägivad kohalikest enamasti seoses poliitiliste teemadega. Kuna vihmavarjurevolutsioon oligi sisuliselt protestiaktsioon Hongkongi inimeste poliitiliste õiguste kaitsmiseks, siis keskendus pea iga sõnavõtt just sellele, kuid kultuurilised õigused on samal põhjusel jäänud tagaplaanile ning tekstides selgelt ei väljendu. Näiteks ütleb Alex Chow oma kõnes (FX Pasquier 2014): „Mina, Hongkongi rahvas ja õpilased palume vaid, et meile tagataks rahvusvahelised põhiõigused, mis on tagatud igale elanikule, kelle riik või linn lähtub demokraatiast, inimõigustest, õiglusest ning vabadusest.“¹⁸. Üldiselt keskenduti tekstides demokraatiale, universaalse valimisõigusele ning ka rahva õigusele sõnavabadusele ja protesteerimisele ning neid käsitleti põhiliselt Hongkongi rahva õigustena, mida kohalik võim ning keskvalitsus peaksid tagama. Seega on eelnevalt analüüsitud tekstidest selgelt aru saada,

¹⁷ Ing k. „we must express our strong dissatisfaction over Beijing breaking its promise and its disregard for Hong Kong people's welfare.”

¹⁸ Ing k. „I requested Hong kong people and the students are requesting simply some international basic civil right, that are entitled to every citizen, which the country or the city will uphold democracy, human rights, justice and freedom.” (sic!)

et need väljendavad Brubakeri poolt välja toodud vähemusrahvuste rahvusluse kolmandat põhimõtet ehk soovi kaitsta Hongkongi inimeste poliitilisi ja kultuurilisi õiguseid.

Seetõttu võib järeldada, et lähtuvalt Brubakeri teoriast vähemusrahvuste rahvusluse kolme põhimõtte kohta tõestavad protestiaktatsioonidel osalenud aktivistide eelnevalt analüüsitud sõnavõtted, et Hongkongi puhul oli vähemalt vihmavarjurevolutsiooni kontekstis näha vähemuste rahvuslust, kuna kõik kolm tema põhimõtet leidsid analüüsitud tekstides vähemal või suuremal määral tõestust. Sealjuures oli Hongkongi vihmavarjurevolutsiooni puhul kõige aktuaalsem Brubakeri vähemuste rahvusluse põhimõte just nende poliitiliste ja kultuuriliste õiguste kaitsmine, mis käis läbi kõikidest eelnevalt analüüsitud tekstidest.

Brubakeri üldisem teooriat rahvustunde (*nationness*) tekkimisest väidab, et rahvustunne ei ole mitte alaliselt kohal olev fakt, vaid mõjutatud sündmus (Brubaker 1996: 21). Hongkongi juhtumi puhul on analüüsist selgunud, et vihmavarjurevolutsiooni ajal esines rahvuslus just poliitilise motivatsiooni alusel. Oma raamatus toob Brubaker rahvuslust tekitava näitena Nõukogude Liidu rahvuseid eristav poliitika (*ibid* 1996: 17). Sellele üsna analoogne olukord esineb ka Hongkongis, mille taasliitmisel lubati Hiinas säilitada olukord „üks riik, kaks süsteemi“, mis muudab Hongkongi mõningal määral ülejäänud Hiinast eraldiseisvaks ning annab kohalikele mandrihiinlastest erinevad poliitilised ja kultuurilised õigused. Niisiis võib öelda, et hongkonglaste poliitiliselt meelestatud rahvuslus on ehe näide Brubakeri rahvustunde tekkimise protsessist. Seda just seetõttu, et rahvustunne ei ole ilmtingimata alaliselt kohal olev, vaid on mõjutatud kohalikust poliitilisest olukorrast.

Niisiis näitab tulemuste analüüsimine Brubakeri teooria abil, et Hongkongi vihmavarjurevolutsioonil ajal avaldatud sõnavõttudes avaldunud rahvustunde näol on tegemist vähemuste rahvuslusega. Nimelt ilmneb Brubakeri teoriast, et tegemist on vähemuste rahvuslusega, kuna analüüsi tulemused sobisid tema teorias mainitud vähemuste rahvusluse kolme põhimõttega. Samuti sobitub Brubakeri ideega rahvustunde mõjutatud tekkimisest, kuna protestide käigus ilmnenuid rahvustunde tunnused on seotud just selle hetke poliitilise olukorraga.

Kokkuvõte

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on uurida, kuidas käsitlevad Hongkongi rahva mõistet Hongkongis 2014. aastal puhkenud vihmavarjuliikumist juhtivad organisatsioonid. Nimelt on Hongkongi identiteeti läbi ajaloo mõjutanud nii Hiina kui ka Suurbritannia, mistõttu ei samastu enamik kohalikke enam hiinlastega, kuigi etniliselt kuuluvad nad enamasti sinna rahvusrühma. Sellist olukorda on soosinud ka Hiina lubadus „üks riik, kaks süsteemi“, mille raames pidi Hongkongil säilima suures osas kohalikes küsimustes autonoomsus ning millega lubati tagada ka demokraatlik režiim. Niisiis on Hongkongi näol tegemist eripärase juhtumiga, kuna ühelt poolt on tegemist Hiina Rahvavabariigi osaga, kuid teisalt mõjutab kohalike enesemääratlust nende ajalooline ja poliitiline taust.

Käesoleva töö teoreetiline taust põhineb Rogers Brubakeri 1996. aasta raamatul „Nationness reframed“, kus ta kirjeldab muuhulgas rahvuse, omariikluse ja rahvustunde erinevusi, rahvustunde tekkimist ning selle erinevaid vorme. Brubakeri teooriaid kasutati töös selleks, et analüüsida, kuidas rahvuslus vihmavarjurevolutsiooni kontekstis avaldus. Nimelt keskenduti uurimuses just tema käsitlusele vähemusrahvuste rahvuslusest ning rahvustunde tekkimisest. Brubakeri sõnul iseloomustab vähemusrahvuste rahvuslust kolm põhielementi, milleks on avalik enese defineerimine domineerivast rahvusest eraldi rahvana, oma rahvusvähemuse tunnustamise nõudmine ning oma rahvuse poliitiliste ja kultuuriliste õiguste kaitsmine.

Töö teises peatükis keskenduti sündmuste taustale. Nimelt tutvustati Hongkongi ajalugu, kus räägiti lühidalt piirkonna üleandmisest Suurbritannialt Hiina Rahvavabariigile, seejärel tutvustati kohalikku poliitilist süsteemi, mis jõustus pärast Hongkongi taasliitmist Hiinaga ning mis kutsus lõpuks esile ka töös käsitletava protestiaktsiooni. Samuti tutvustati Hongkongi rahvuslikku koosseisu, kus ilmnes, et rahvuselt on suurem osa Hongkongi elanikke hiinlased, kuid pöörates tähelepanu rahvustundele (ehk antud uurimuse kontekstis rahvuslikule enesemääratlusele) tuli välja, et enamik kohalikke elanikke peab end just hongkonglasteks.

Analüüsi osas uuriti sõnavõtte protestis osalenud kolme eri organisatsiooni poolt, milleks olid OCLP (Occupy Central with Love and Peace), HKFS (Hong Kong Federation of Students) ja Scholarism. Eelnimetatud tekste analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodit kasutades, mis tähendas kõikide tekstide kodeerimist ning uurimist, kuidas nad Hongkongi rahva ja rahvuse teemat kajastavad. Sisuanalüüsi tulemusel selgus, et kuigi rahvuse teema ei olnud põhikoodide seas kõige populaarsem, kajastus see sellegipoolest igas töös analüüsitud sõnavõtus. Lisaks

ilmnes, et enamikel juhtudel defineeriti tekstides Hongkongi rahvast läbi nende poliitiliste õiguste, ehk kasutati väljendeid nagu „Hongkongi rahvas“ või „Hongkongi elanikud“ enamasti seoses poliitiliste õiguste ja nende eest võitlemisega.

Brubakeri sõnul on rahvustunde näol tegemist mõjutatava sündmusega, mitte alaliselt kohal oleva faktiga, mis tähendab, et rahvustunde peab rahva seas avalduma mingi olukorra tagajärjel. Hongkongi vihmavarjurevolutsiooni ajal ilmunud rahvustunde märgid ongi ehtne näide sellest, kuidas teatud situatsioon on tõstnud esile rahvustunde. Nimelt ilmnes analüüsist, et Hongkongi rahvast defineeriti antud olukorras nende poliitiliste õiguste alusel, ehk Hongkongi rahva kui eraldi rühma väljatoomine tekstides lähtus kohalikust poliitilisest olukorrast.

Analüüsides sõnavõtte Brubakeri vähemuste rahvusluse teooria abil, ilmnes, et kõik kolm eelmainitud vähemuste rahvusluse omadust on tekstides vähemal või suuremal määral nähtavad. Nagu eelnevalt öeldud, keskenduti enamasti Hongkongi inimeste poliitiliste õigustele, mis tähendab, et aktiivselt väljendati vähemuste rahvusluse kolmandat põhimõtet, milleks on oma rahvuse poliitiliste ja kultuuriliste õiguste eest seismine. Samuti väljendati tekstides ka ülejäänud kahte põhimõtet ehk defineeriti end eraldiseisva rühmana ning nõuti kaudselt ka tunnustust oma vähemusgrupile.

Uurimistöö alguses püstitatud küsimusele uurida, kuidas käsitlevad Hongkongi rahva mõistet Hongkongis 2014. aastal toimunud vihmavarjuliikumisega seotud organisatsioonid, vastati töö analüüsis, kasutades Brubakeri rahvustunde teooriat. Töö käigus jõuti järeldusele, et Hongkongis avaldus sellel ajal selgelt Brubakeri vähemuste rahvuslus, mille antud juhul kõige eredamalt väljenduv omadus on oma rahva poliitiliste õiguste eest seismine. Kuna Hongkongi edaspidine areng ning poliitiline olukord on määrava tähtsusega ka Hiina sisepoliitikale, siis on põhjust antud teemat edasi uurida, et mõista Hongkongi arengut erihalduspiirkonnana ning selle mõju kohalikule rahvale. Selle jaoks oleks võimalik uurida, kuidas käsitletakse kohaliku rahva teemat ka vihmavarjuliikumisele järgnevatel aastatel ning kuidas see on muutunud läbi erinevate olukordade.

Kasutatud kirjandus

1. Basic Law. 1990.
http://www.basiclaw.gov.hk/en/basiclawtext/images/basiclaw_full_text_en.pdf
(külastatud: 06.04.2019)
2. BBC kodulehekülj. 2014. „Profile: Hong Kong student protest leader Joshua Wong“ 2. oktoober. <https://www.bbc.com/news/world-asia-29457900> (Külastatud 20.04.19)
3. Brubaker, Roger. 1996. *Rethinking Nationhood*. Cambridge: Cambridge University Press. 13-22
4. Chang, Gordon G. 2015. „The Hong Kong Moment: Trouble on China's Periphery“ *World Affairs*, 177(5), 9–15
5. Channel 4 News. 2014. „Interview with the Hong Kong protest leader | Channel 4 News“ 1. oktoober. <https://www.youtube.com/watch?v=atG9-sAaVZ4> (Külastatud 17.04.19)
6. Fong, Brian C.H. 2017. „One Country, Two Nationalisms: Center-Periphery Relations between Mainland China and Hong Kong 1997–2016“. *Modern China*. 43(5). 523–556
7. FX Pasquier. 2014. „Alex Chow, after scheduled talks with government have been cancelled“ 9. oktoober. <https://www.youtube.com/watch?v=SYgsURQ3-MY> (Külastatud 17.04.19)
8. HKFS (*Hong Kong Federation of Students*) ja Scholarism. 2014. „An Open Letter To Chinese President Xi Jinping On Hong Kong People’s Well-Being“ 11. oktoober. <https://www.hkfs.org.hk/letter-to-xi-jinping/> (külastatud 18.04.19)
9. HKFS (*Hong Kong Federation of Students*). 2014. „HKFS Letter Of Reply To Ms. Carrie Lam“ <https://www.hkfs.org.hk/hkfs-letter-of-reply-to-ms-carrie-lam/> (Külastatud 17.04.19)
10. HKU POP (*Hong Kong University Public Opinion Programme site*) kodulehekülj. 2018. „HKU POP releases survey on Hong Kong people's ethnic identity and ratings of the best fast food restaurants“ 18. juuni. <https://www.hkupop.hku.hk/english/release/release1533.html> (Külastatud 06.04.2019)

11. Hong Kong Yearbook. 2018. „Population and Immigration“ 17. juuli.
<https://www.yearbook.gov.hk/2017/en/pdf/E18.pdf> (külastatud 20.04.19)
12. Hongkongi seadusandliku kogu kodulehekül. 2019. „LegCo Today“
https://www.legco.gov.hk/general/english/intro/about_lc.htm (külastatud 07.04.2019)
13. Hongkongi valitsuse kodulehekül. 2016 „Chapter 1: Introduction“
https://www.eac.gov.hk/pdf/legco/2016lc_guide/en/chapter_1.pdf (Külastatud 07.04.2019)
14. Hongkongi valitsuse kodulehekül. 2019. „Hong Kong: The Facts. Government Structure“
https://www.gov.hk/en/about/abouthk/factsheets/docs/government_structure.pdf
 (Külastatud 05.05.19)
15. Kaiman, Jonathan. 2014. „Hong Kong’s umbrella revolution – the Guardian briefing”
 30. september. <https://www.theguardian.com/world/2014/sep/30/-sp-hong-kong-umbrella-revolution-pro-democracy-protests> (Külastatud: 07.04.19)
16. Kalmus, Veronika, Masso, Anu ja Linno, Merle. 2015. „Kvalitatiivne sisuanalüüs“, avaldatud Tartu Ülikooli sotsiaalse analüüsi ja metodoloogia õpibaasis,
<http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys> (Külastatud: 18.04.19)
17. Leung, Chi-Keung. 2018. „Hong Kong“ *Encyclopædia Britannica*
<https://www.britannica.com/place/Hong-Kong> (külastatud 14.06.18)
18. Mashable. 2014. „Hong Kong Protest's Student Leader Joshua Wong Interview | Mashable“ 2. oktoober. https://www.youtube.com/watch?v=dcOB-WEwJ_4
 (Külastatud 17.04.19)
19. Ng, Jason Y. 2016. *Umbrellas in Bloom: Hong Kong's occupy movement uncovered*.
 Hong Kong: Blacksmith Books
20. OCLP (Occupy Central Love and Peace) kodulehekül A. 2013. „OCLP : Manifesto“
http://oclp.hk/index.php?route=occupy/eng_detail&eng_id=9 (Külastatud 16.04.19)
21. OCLP (Occupy Central Love and Peace) kodulehekül B. 2013. „OCLP Basic Tenets“
http://oclp.hk/index.php?route=occupy/eng_detail&eng_id=10 (Külastatud 16.04.19)

22. OCLP (Occupy Central Love and Peace) kodulehekülj. 2014. „Official statement of OCLP in response to the decision of the National People’s Congress Standing Committee on Hong Kong’s constitutional reform“
http://oclp.hk/index.php?route=occupy/eng_detail&eng_id=20 (Külastatud 17.04.19)
23. OCLP (Occupy Central Love and Peace) sekretariaat. 2014. „Statement from OCLP in response to students' storming of Civic Square last night“
http://oclp.hk/index.php?route=occupy/eng_detail&eng_id=31 (Külastatud 17.04.19)
24. Population by-census. 2017. „Main Tables“ 27. veebruar.
<https://www.bycensus2016.gov.hk/en/bc-mt.html> (Külastatud 07.04.19)
25. Sataline, Suzanne. 2014. „We Cannot Let This Movement End Here“ *Foreign Policy*. 10. detsember. <https://foreignpolicy.com/2014/12/10/we-cannot-let-this-movement-end-here-hong-kong-protest-lester-shum/> (Külastatud 16.04.19)
26. Tai, Benny, Chan, Kin-Man ja Chu, Yiu-Ming. 2014. „Occupy Central Trio's Letter to the Hong Kong People“ http://oclp.hk/index.php?route=occupy/eng_detail&eng_id=61 (Külastatud 17.04.19)
27. Tong, Carmen. 2019. „A chronology of Hong Kong’s umbrella movement: January 2013–December 2014“ *Educational Philosophy and Theory*, 51(2), 194-199

HONG KONG'S NATIONNESS IN THE CONTEXT OF THE UMBRELLA MOVEMENT

Rahel Maloverjan

Summary

The Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China is a small area in south-eastern China. Although its territory is relatively small, Hong Kong with its 7,4 million inhabitants is one of Asia's economic centres. However, in 2014 Hong Kong drew attention not with its economic success, but rather with the city-wide protest that is now known as The Umbrella Movement. Since 1997 Hong Kong has been a special administrative region in China, which means it is granted regional autonomy in most domestic issues. However, in 2014 the disappointment of the Hong Kong people in the Chinese central government for not keeping their promise of „One country, two systems“ boiled to a point where thousands of people came to the streets to protest and show their disappointment with the government.

The goal of this research paper is to find out, how the subject of nationness and the term “Hong Kong people” is used in the articles and speeches published for The Umbrella Revolution by the organizations taking part in the protest. The Hong Kong identity has been shaped by its history that has been intertwined with both China and the United Kingdom. Therefore, the local people no longer identify as Chinese, even though ethnically they are mostly from China. This situation has been supported by the “one country, two systems” promise, which has separated Hong Kong and its people from the rest of China. It can be said that the Hong Kong case is a special one, as it is formally a part of China, however the Hong Kong people's national identification is still affected by its complicated history and political background.

The theoretical background of this dissertation is based on Rogers Brubaker's book “Nationalism Reframed”, where he describes the differences between nations, nationhood and nationness, as well as how nationness comes to be and different forms of nationalism. Brubaker's theories were used to see how nationalism and nationness were portrayed in the statements made during The Umbrella Revolution. The analysis mostly used his theory of minority nationalism, as well as his ideas of how nationness comes to be. In Brubaker's words,

minority nationalism's three main elements are self-understanding in national terms, a demand for state recognition of their nationality and the assertion of nationality-based cultural or political rights.

The analysis was based on statements from three main organizations involved in the protests: OCLP (Occupy Central with Love and Peace), Scholarism and HKFS (Hong Kong Federation of Students). These texts were analysed using the qualitative content analysis method and utilizing the MAXQDA program for creating codes. As a result, it was found that although nationness is not the most popular topic, it was still represented in all of the analysed texts. The phrase of "Hong Kong people" was mostly used in connection with politics, which means that the texts defined local people through their political rights.

When analysing the texts with the help of Brubaker's theory on minority nationalism it appeared, that all three of its main elements were represented in the texts. As said before, the main focus was on the people's political rights, which is in connection with Brubaker's third main element, however the other two were also present, as the Hong Kong people were defined and understood as a separate group and they also demanded recognition for their nationality. When it comes to his theory that nationness is a contingent event, the Hong Kong case also supports this idea, since the feeling of nationness was provoked by political circumstances.

The question of "How the subject of nationness is handled in the articles and speeches published for the Umbrella Revolution?" that was posed in the beginning of the dissertation was answered using Brubaker's theory of nationness and minority nationalism. It was found that during this time, the protesters clearly expressed elements of minority nationalism, and their main incentive was standing for the local people's political rights.

Lisa 1

Kood	Alakood	Kirjeldus (memo)	Näide	Kodeeritud segmente arv
Hongkongi elanikud		Üldine pöördumine elanike poole	„Civic Square was an open area that belonged to the people of Hong Kong.“	8
	Hongkongi elanike poliitilised huvid		„Hong Kong people are entitled to the right of universal and equal suffrage“	29
	Hongkongi identiteet	Kohaliku identiteedi kujunemine	„Readers may disagree on the wisdom of the occupy movement, but they will agree that it has hastened the development of a Hong Kong identity and local subjectivity.“	2
Rahvusvaheline huvi		Rahvusvahelise meedia tähelepanu	„Actually a lot of media from different countries will give the pressure to CCP (Chinese Communist Party).“	5
Valitsus				
	Suhtlemine võimulolijatega		„(...)we sincerely hope that the Hong Kong government could arrange a meeting with the Premier of State Council Li Ke-qiang and the CPC officials.“	9
	Mis Hiinas on õigesti		„In mainland China, voters can nominate their local governments.“	3
	Kohustused valitsusele	Mida valitsus peab tegema	„It is the Hong Kong government’s primary constitutional	10

			responsibility to include the suggestion of the withdrawal of the NPCSC Decision in her report.“	
	Keskvalitsus kardab	Mida keskvalitsus (Hiina) kardab	„On the other hand, it is afraid that a Chief Executive who threatens national security will be elected if Hong Kong people are allowed to choose freely.“	6
	„Üks riik, kaks süsteemi“		„The HKSAR government should uphold the principles of “Hong Kong people ruling Hong Kong” and “high degree of autonomy” so as to ensure the rational and legal rights of Hong Kong citizens.“	9
	Rahulolematuse suhtes		„We respect the students’ and citizens’ determination to fight for democracy, and we are furious at the government’s heartless indifference.“	25
	Lubaduste murdmine	Hongkongile antud lubaduste murdmine	„(...)we must express our strong dissatisfaction over Beijing breaking its promise and its disregard for Hong Kong people's welfare.“	5
Tegude ja muutuste hind			„I will face death threats. Real death threats. Some legal consequences. I must face that in Hong Kong.“	8
	Kantud karistused		„Alex [Chow of HKFS], Joshua [Wong of Scholarism, another student movement], and I were arrested on Sept. 27. We were detained for a very long time.“	3

	Protestide poolt tekitatav kahju		„If Occupy Central participants number in several thousands, it is probable the police could complete their arrest action within the span of one day. Impact on the public would be equivalent to that of a typical typhoon.“	3
	Vägivald politsei/võimude poolt		„We demonstrated peacefully, but were confronted by violence; we howled, but were made silent by pepper spray and full-gearred police.“	6
Kodanikuaktiivsus			„Therefore, dialogue, deliberation, authorization by citizens and civil disobedience are all conducive to the reflection and participation of the whole society.“	6
	Protesti lõpp		„(...)we three urge the students to retreat – to put down deep roots in the community and transform the movement to extend the spirit of the Umbrella Movement.“	4
	Rahumeelne protest		„We will stick to the use of nonviolent direct action, for we cannot afford to lose the spirit of love and peace even with the loss of constitutional reform.“	3
	Seadusekuulelikkus		„We three have abided by the law throughout our lives, (...)“	3
	Protest	Üldised mõtted protesti kohta	„Since the NPCSC passed the resolution on 31st August, Hong Kong citizens has been expressing substantial opposing calls.“	14

	Vägivalla- vastasus		„(...)non-violence is our principle.“	11
	Sõltumatus poliitilistest jõududest		„Yet the choking gas lingered in Central could not scare the citizens, but only triggered more to stand against this unscrupulous government and affirm justice.“	3
	Eri gruppide ühinemine		„The success of the campaign relies on the initiatives of individuals in different communities.“	5
	Vastuhakk süsteemile		„Civil disobedience is about breaking the law in a limited way through peaceful, non-violent means to fight for justice.“	18
	Ärkamine/ mõistmine	Olukorra mõistmine	„(...)we believe the Umbrella Movement has awakened the democratic aspirations of a whole generation.“	5
Võrdsus			„To establish a democratic system that affirms equal rights“	8
	Ebavõrdsus (mass vs valitud)		„A tiny few have the right to elect the Chief Executive. The rest, the overwhelming majority, are kept out.“	5
Poliiti- line süsteem				
	Ebaefektiivne süsteem		„It is an agreed fact that the current Chief Executive election system is not capable of bettering Hong Kong any further.“	3
	Muutuste aeg		„This city is standing right on the edge of a political cliff.“	3

	Korruptsioon		„While anti-corruption campaigns are under way in mainland China, CY Leung, who has been keeping \$50M in secrecy, remains unfettered.“	2
	Võimulolijad esindamas rahva häält		„Urging HK government to fulfill its constitutional responsibility, Deliver the voice of the people at the strelets“	8
	Reform		„The details of reform content ought to be Hong Kong’s self-autonomous affairs.“	4
	Demokraatia-vastane teguviis		„(...) refusal by the central and Hong Kong SAR governments over the years to listen to the people and implement democracy.“	8
	Tegevjuhi valimine		„The campaign will put forward the proposal on the election of the Chief Executive in 2017 after it is decided in the Deliberation Day and authorized by citizens.“	3
	Universaalne valimisõigus		„(...)students and citizens have won the praise of the world through their fearless struggle for universal suffrage while upholding the spirit of love and peace.“	22
	Demokraatia		„It is our profound hope that none of our future generations shall repeat our path, but enjoy genuine freedom and democracy.“	18
	Õiglane süsteem		„We believe that a truly harmonious society can only be built upon a just political system.“	11

Väärtused		Üldistest väärtustest rääkimine	„We hope that in realizing these values in the system and society of Hong Kong they are willing to pay a price.“	2
	Armastus Hongkongi vastu		„This campaign originates from our love and concern for Hong Kong.“	4
	Rahu ja harmoonia		„In the past, we three have advocated the spirit of using love and peace and civil disobedience to gain genuine universal suffrage.“	8

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks

Mina, Rahel Maloverjan

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Hongkongi rahvustunne vihmavarjuliikumise kontekstis“ ,

mille juhendaja on Urmas Pappel (MA),

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda ainult säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni. Ma ei luba oma lõputööd avaldada.

2. Olen teadlik, et punktis 1 nimetatud reprodutseerimise õigus jääb alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Rahel Maloverjan

15.05.2019